

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Henrici Canisi[i] Noviomagi, Belgæ, Jn Academia
Ingolstadiensi SS. Canonum Profess. Ordinarii & Primarii,
Opera Quæ De Ivre Canonico Reliqvit**

Canisius, Heinrich

Coloniae Agrippinae, 1662

Caput XV. De decimis per emptionem aut permutationem aut per similem
titulum acquisitis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62169](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62169)

CAPUT XV.

De decimis per emptionem aut permutationem aut per similem titulum acquisitis.

SUMMARI A.

1. Laici nullo titulo sibi acquirere possunt jus decimandi.
2. Decimarum jus inasstimabile.
3. Gravissima comminatio in Prælatos & laicos: ratione decimarum.
4. & 5. Vindicta in Carolum Martellum & alios.
5. Rustici cujusdam factum improbat.

VT hinc constitutissimi juris sit, laicum nullo titulo siue emptionis, siue permutationis, siue donationis aut simili, jus decimandi sibi posse acquirere; sed si quod obtendit restituere eum oportere Ecclesie, ad quam spectat, sub pœnis à laicis Canonibus præscriptis, in c. Ad hæc 15. c. Quamvis 17. & c. Prohibemus 19. hoc tit. & can. 1. xvi. quest. 7. non tantum ideo, quod laicus juris decimandi incapax sit, sicut supra cap. 13. latius docuimus. Sed & si per emptionem vel permutationem, vel similem titulum onerosum, qui æstimationem recipit, sibi acquiserit decimas, id frustra quoque fieri; * cum apud omnes in confesso sit, jus decimandi esse spirituale, ac proinde nullam æstimationem recipere, ut expresse textu caveretur in c. ult. in fine De rerum permut. cujus verba hic adscribam: *Quo circa mandamus quatenus si vobis constiterit de præmissis (cum permutatio de spiritualibus ad temporalia improbetur prædictum arbitrium, & quicquid secutum est ex eo, vel ob id, irritum decernatis. Erat autem in specie d. cap. ult. causa decimarum in arbitros compromissa, qui cum pronuntiaissent, ut altera pars, recepta certâ pecuniæ summâ, à decimarum petitione cessaret; consultus ea de re Summus Pontifex improbat arbitratorum sententiam, ex hoc capite, quod jus decimandi utpotè spirituale, cum pecuniâ contulerint & æstimaverint. Unde rectissime dicitur, ut nec jus decimandi emi vel vendi possit; sicut & fatentur ibi Glos. & Hostiens. Quæ ratio cum ex natura ipsius rei desumpta sit, valet & inter Clericos & monachos, ut nec hi jus decimandi titulo æstimabili possint*

acquirere vel transferre. Sicut accidit in d. cap. ult. Unde mirandum est, hoc tempore laicos nullâ hujus religionis tangi, dum impune decimas comparant & detinent, contra factos Canones, adeoque sacrilegii crimine se obstringunt, & decreto Gregorii VII. in Concilio Lateranensi cujus verba sup. Cap. 13. recitavimus. Quibus accedat gravissima comminatio Alexandri III. in Prælatos Ecclesiarum & laicos ab illis decimas recipientes in c. Quamvis 17. & cap. Ad hæc 15. hoc tit. Prioris verba sunt hæc: *Quamvis grave nimis, & divini dignum animadversione iudicii habeatur, quod laici quidam, quod sacerdotum est, in Ecclesiasticis rebus usurpant; maiorem tamen incurrunt formidinem, quod formem sui erroris dicuntur in ipso Clero aliquoties invenire, dum quidam Prælatorum Ecclesia decimas & Ecclesias disponere eis indulgent, & eos in deviam mortis impellunt, qui prædicatione eorum ad vitam vita fuerant revocandi, & in Statutum, ut si quis alicui laico in saculo remanenti Ecclesiam, decimam, oblationemque concesserit, à statu suo, sicut arbor, qua inultiter terram occupat, succidatur, & donec emendet, dolore sua jaceat ruina prostratus. Posterioris cap. text. hic est. Ad hæc donationem decima, quam Abbas sancti S. de Monstrali cuidam laico concessit, per successionem tenendam; (quoniam Sanctuarium Dei jure hereditario possideri non debet) viribus cavere decoras, & laicum (nisi decimam ipsi Ecclesie liberè resignaverit) vinculo excommunicationis adsiringas. Quare nequidem laici ex concessione Prælatorum Ecclesiasticorum decimas licitè decipient; multò minùs ex concessione Principis aut alterius laici.*

Hinc & canon Calixti Papæ seu potius Paschalis II. *Si quis Principum vel aliorum laicorum dispositionem vel dominationem (aliàs donationem) rerum siue possessionum Ecclesiasticarum sibi vindicaverit, ut sacrilegus iudicetur* textus est in can. Si quis xvi. quest. 7. & ibi annotatio recens. Et in specie de decimis est cap. Dudum 31. §. ceterum hoc tit.

Refert Gregorius Tholosanus ex Gaguino *Synag. lib. 2. cap. 25. num. 7.* Carolum Martellum post devictos & expulsos Agarenos, decimas ex consensu Episcoporum inter quosdam nobiles

les distribuiffe, eisdemque brevi & plura alia Ecclesiis restitutum pollicitum fuisse, sed morte præventum minimè id perfecisse; atque idcirco eius animam à dæmonibus in infernum fuisse delatam. Quod in ultionem tantæ usurpationis (aut idem Tholosanus) videtur accidisse, ob sacrilegium Ecclesiæ illatum; cum nullus Princeps, Rex vel Imperator, has decimas usurpare, minusque aliis laicis concedere possit. Quem videlatus ibid.

Ex quibus factum cuiusdam rustici nullâ ratione defendi potest, qui cum decimas detineret, & earum nomine sibi controversiam futuram

merueret per Parochum aut alium Clericum, cui aliàs legitimè debebantur, cessit eas in feudum cuidam Duci aut Comiti, ut ita agenti potentiorum adversarium obiceret. Nam non tantum hæc cessio nulla est, utpote sacris Canonibus adversa, sed & incidit res in pœnam l. 1. C. Ne liceat potentiorib. & c. Tum etsi licita cessio esset, non tamen idcirco liberaretur rusticus, quin adhuc conveniri posset, *exc. un. De controversia inter vassal & alium, c. un. §. si vassallus de beneficio & ibi Bald. Si de feudo def. consentio sit & c. un. §. rei autem De invest. de re aliena lib. 2. Feud.* Quare rusticus ille perperam hac cautione usus est.

CAPUT XVI.

Utrum Clericus per Parochum loci spoliatus decimandi jure, antè omnia restituendus sit? Et quid de laico eodem jure spoliato?

SUMMARIUM.

1. Spoliatus ante omnia restituendus.
2. Neque spoliatus à spoliatore referenda est questio domini.
3. Spoliatus jure decimandi quando restituendus.
4. Ratio diversæ juris.
5. Et ex hac regula generalis.
6. Laicus frustra possessionem decimarum repetit.
7. Glossæ opinio reprobata.
8. Remotio objectionis ex cap. Eum qui De præben. in 6. & l. Si quis in tantam C. Unde vi.
9. Spoliatus jure decimandi, pendente lite, an restituendus.

EX facto questum memini: Erat quidam Clericus, qui in aliena parochia decimas possidebat, sed Parochus loci intervertens ei possessionem, eas in horreum suum congescit: questum fuit, an iure id fecerit Parochus?

Et videtur non iure fecisse, quod propriâ auctoritate hac in re usus fuerit, contra l. Non est singulis D. De reg. iuris, & l. unic. C. Ne quis in causa sua. Ideoque consequens est, Clericum statim contra Parochum restituendum esse, iuxta iuris utriusque regulam, quâ spoliatus ante omnia restitui iubetur, etiam si is prædo sit, cap. In literis §. De restit. spoliat. can. Omnes II. quest. 2. l. 1. §. qui à me D. De vi & vi arm. & §. recuperanda Insticut. De interdicitis.

Spoliatum eum dicimus, qui possessione suâ, vel quasi, deictus sive privatus est, iudicii ordine omisso. Possessionem intellige rerum corporalium; quasi possessionem rerum incorporalium, ut est & ius decimandi, ut aliàs supra meminimus. Neque spoliato referri potest à spoliatore questio domini aut quod potius ius in re habeat quàm spoliatus: hoc enim ad petitorium iudicium pertinet, cuius diversa ratio est à possessione, l. Naturaliter 12. §. Nihil commune D. de acquir. vel amit. possess. ac proinde videtur Clericus iniquè spoliatus & subsequenter ante omnia restituendus, iam dictis iuribus.

Verum aliter sacris Canonibus visum est, Clericum hunc non aliter restituendum esse, quàm docuerit se iusto titulo decimas possedisse, sicut probat elegans textus in c. 2. De restit. spoliat. in 6. cuius verba singularia hic subiiciam: Ad decimas, quas Canonici S. Nicolai se afferunt infra parochiam Ecclesiæ B. Clerici possedisse aliquamdiu, & eis per eundem Clericum spoliatos fuisse, nequaquam debent restitui, nisi evidenter docuerint, quod earum possessionem legitimè affecti fuissent. Quia eas occupasse iniuste verisimiliter præsumuntur, cum proveniant ex prædis infra alienam parochiam constitutis, sitque manifestum (nisi aliud ostendatur) eas de iure communi ad eandem Ecclesiam pertinere. Hic igitur casus singularis est, quod spoliati non antè restituantur, quàm iustam causam possessionis suæ comprobaverint; videlicet, quod vel ex privilegio Summi Pontificis, vel ex consuetudine, vel præscriptione, vel ex compro-